

Dokumentacja pracy badawczej

**Wykorzystanie studium przypadku w pracach badawczych prowadzonych
przez młodych naukowców z zakresu nauk o zarządzaniu**

opracował:
Marek Matejun

Łódź, marzec 2012

Spis treści

1. Cel badań	3
2. Metoda badań i narzędzie badawcze	3
3. Charakterystyka respondentów	4
4. Wyniki badań	7
5. Podstawowe wnioski z badań	13
6. Efekty publikacyjne oraz kierunki dalszych badań	16
7. Wykaz załączników	17
Załącznik 1.	18

1. Cel badań

Celem badań było określenie zakresu oraz efektów wykorzystania metody badania przypadków w pracach badawczych prowadzonych przez młodych naukowców z obszaru nauk o zarządzaniu. Realizacji celu pracy poświęcono badania empiryczne przeprowadzone na próbie młodych asystentów, adiunktów oraz doktorów habilitowanych, którzy wykorzystują metodę monograficzną w prowadzonych przez siebie badaniach empirycznych.

2. Metoda badań i narzędzie badawcze

Jako metodę badawczą wybrano **metodę badań ankietowych**. Badania przeprowadzono w dwóch etapach, w okresie listopad-grudzień 2010. Zastosowano celowy dobór respondentów do próby uwzględniające takie kryteria, jak:

- zatrudnienie na stanowiskach naukowo-dydaktycznych na wydziałach zarządzania wiodących uczelni publicznych w Polsce,
- stosunkowo młody wiek respondentów,
- zróżnicowane zainteresowania badawcze, mieszczące się jednak w dyscyplinie nauk o zarządzaniu. W badaniach wzięli udział przedstawiciele katedr i instytutów zajmujących się różnymi subdyscyplinami zarządzania.

Jako technikę badawczą wykorzystano technikę ankiety przesyłanej za pośrednictwem poczty elektronicznej. **Narzędziem badawczym** był autorski kwestionariusz ankiety w którym zamieszczono 7 pytań (załącznik nr 1). Dotyczyły one następujących problemów:

- obszarów badanych w formie studium przypadku,
- szczegółowych metod, narzędzi badawczych oraz źródeł informacji stosowanych w badaniach prowadzonych metodą monograficzną,
- kierunków wykorzystania wyników uzyskanych dzięki badaniom przypadków,
- oceny zalet i wad tego podejścia badawczego,
- przykładu reprezentacyjnej publikacji, w której przedstawiono wyniki badań prowadzonych w formie studium przypadku. Respondentów zapytano tu o opis bibliograficzny opracowania, cel badania, metodyczną charakterystykę prowadzonych badań oraz syntetyczne wyniki.

Kwestionariusz ankiety uzupełniono pytaniami o charakterze metryczkowym, dotyczącymi między innymi płci, wieku, posiadanego stopnia naukowego lub tytułu zawodowego, zajmowanego stanowiska oraz obszaru zainteresowań naukowych.

Do badań zaproszono łącznie 94 osoby, do których przesłano informacje o celu badania oraz kwestionariusz ankiety. W pierwszym etapie (w listopadzie 2010) przesłano zaproszenie do 81 osób, natomiast w grudniu 2010 do pozostałych 13 naukowców. Łącznie otrzymano 52 odpowiedzi (wskaźnik zwrotności 55%), przy czym 4 osoby (8%) stwierdziły, że w prowadzonych przez siebie pracach badawczych nie wykorzystywały do tej pory metody badania indywidualnych przypadków. Pozostałych 48 respondentów przysłało poprawnie wypełnione kwestionariusze badawcze, zakwalifikowane do dalszych etapów analizy.

3. Charakterystyka respondentów

W gronie respondentów znalazło w sumie 48 osób, w tym:

- 4 osoby ze stopniem naukowym doktora habilitowanego (8%),
- 39 osób ze stopniem naukowym doktora (81%),
- 4 osoby z tytułem zawodowym magistra (8%),
- 1 osoba, która nie podała posiadanego stopnia naukowego lub tytułu zawodowego.

W grupie badanych naukowców znaleźli się przedstawiciele następujących ośrodków naukowych:

- Politechnika Łódzka – 14 osób,
- Uniwersytet Łódzki – 6 osób,
- Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie – 4 osoby,
- Politechnika Białostocka – 3 osoby,
- Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego – 2 osoby,
- Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach – 2 osoby,
- Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu – 2 osoby,
- Uniwersytet Zielonogórski – 2 osoby,
- Politechnika Rzeszowska – 1 osoba,
- Szkoła Główna Handlowa w Warszawie – 1 osoba,
- Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu – 1 osoba,
- Uniwersytet Gdański – 1 osoba,
- Uniwersytet Jagielloński – 1 osoba,
- Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu – 1 osoba,
- Uniwersytet Rolniczy w Krakowie – 1 osoba,

– Uniwersytet Szczeciński – 1 osoba.

Dbając o zachowanie pełniejszej anonimowości 5 osób nie wskazało w kwestionariuszu ankiety aktualnego miejsca pracy.

W badaniach wzięły udział 22 kobiety i 25 mężczyzn (jedna osoba nie podała informacji metryczkowych). Były to w większości osoby stosunkowo młode, najczęściej w wieku od 31 do 40 lat (w sumie 75% respondentów). Większość badanych posiadała stopień doktora i w momencie prowadzenia badań była zatrudniona na stanowisku adiunkta. Najliczniejsza grupa naukowców pracuje na uczelni wyższej w okresie od 6 do 15 lat (w sumie 77% ankietowanych). Pełną charakterystykę demograficzną badanej próby przedstawiono w tabeli nr 1.

Tabela 1. Charakterystyka respondentów biorących udział w badaniach

Płeć	Liczba	Udział %
kobieta	22	46%
mężczyzna	25	52%
brak danych	1	2%

Tytuł/Stopień	Liczba	Udział %
dr hab.	4	8%
dr	39	81%
mgr	4	8%
brak danych	1	2%

Stanowisko	Liczba	Udział %
profesor	5	11%
adiunkt	38	79%
asystent	4	8%
brak danych	1	2%

Wiek	Liczba	Udział %
do 30 lat	4	8%
31-35 lat	13	27%
36-40 lat	23	48%
41-45 lat	7	15%
brak danych	1	2%

Staż pracy	Liczba	Udział %
do 5 lat	6	13%
6-10 lat	16	33%
11-15 lat	21	44%
16-20 lat	3	6%
pow. 20 lat	1	2%
brak danych	1	2%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych.

Biorący udział w badaniach reprezentowali zróżnicowane zainteresowania naukowe, które zostały przez nich podane w sposób opisowy, często zawierając więcej niż jeden obszar

badawczy. W oparciu o odpowiedzi respondentów zidentyfikowano wymienione niżej obszary:

- zarządzanie strategiczne – 9 osób,
- zarządzanie zasobami ludzkimi – 8 osób,
- zarządzanie małymi i średnimi przedsiębiorstwami – 7 osób,
- zachowania organizacyjne, kultura organizacyjna – 6 osób,
- zarządzanie innowacjami, przedsiębiorczość – 4 osoby,
- marketing, zarządzanie marketingowe – 3 osoby,
- współczesne metody i koncepcje zarządzania – 3 osoby,
- zarządzanie informacją i komunikacja – 3 osoby,
- zarządzanie jakością – 3 osoby,
- zarządzanie projektami – 3 osoby,
- etyka w biznesie i społeczna odpowiedzialność biznesu – 2 osoby,
- konkurencyjność przedsiębiorstw – 2 osoby,
- współpraca przedsiębiorstw – 2 osoby,
- zarządzanie logistyczne – 2 osoby,
- zarządzanie ochroną środowiska – 2 osoby,
- zarządzanie procesami – 2 osoby,
- zarządzanie wiedzą – 2 osoby,
- controlling – 1 osoba,
- metodologia organizacji i zarządzania – 1 osoba,
- rozwój przedsiębiorstw – 1 osoba,
- zarządzanie bezpieczeństwem i higieną pracy – 1 osoba,
- zarządzanie finansami – 1 osoba,
- zarządzanie operacyjne – 1 osoba,
- zarządzanie przedsięwzięciami inwestycyjnymi – 1 osoba,
- zarządzanie publiczne – 1 osoba,
- zarządzanie ryzykiem – 1 osoba.

2 respondentów nie określiło obszaru swoich zainteresowań naukowych i badawczych.

4. Wyniki badań

W tabelach 2-7 przedstawiono szczegółowe wyniki odpowiedzi respondentów na poszczególne pytania badawcze:

Pytanie 1: Co Pani/Pan badał dotychczas w formie studium przypadku?

Tabela 2. Obszary badane w formie studium przypadku przez respondentów

Obszary badane w formie studium przypadku	Liczba odpowiedzi	% wskazań
całe konkretne przedsiębiorstwo/organizację	23	48%
funkcję lub proces realizowany wewnątrz przedsiębiorstwa, np. działalność konkretnej komórki organizacyjnej, zespołu projektowego, wdrażania nowego produktu,	38	79%
konkretną osobę lub zespół osób pod kątem określonych zachowań, postaw lub umiejętności	13	27%
otoczenie przedsiębiorstwa lub mniejszy jego element	12	25%
inne obszary	8	17%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych.

Wśród „innych obszarów” respondenci wymienili:

- „stosowanie metod zarządzania”,
- „wykorzystanie wybranych koncepcji zarządzania do usprawniania procesów w przedsiębiorstwach MSP”,
- „funkcjonowanie systemu informacyjnego region (jeśli można go potraktować jako formę organizacji)”,
- „gospodarstwa agroturystyczne”,
- „relacje między przedsiębiorstwami”,
- „głównie otoczenie konkurencyjne (w ramach zajęć dydaktycznych) ale również analizy zasobów (w ramach badań) ponieważ w ramach zajęć dydaktycznych nie ma dostępu do tych informacji”,
- „klaster”,
- „proces decyzyjny”.

Pytanie 2: Jakie metody badawcze wykorzystuje Pani/Pan w badaniach prowadzonych w formie studium przypadku?

Tabela 3. Metody badawcze stosowane przez ankietowanych w badaniach prowadzonych w formie studium przypadku

Metody badawcze stosowane w badaniach prowadzonych w formie studium przypadku	Liczba odpowiedzi	% wskazań
metoda ankiety	28	58%
metoda wywiadu	42	88%
metoda obserwacji	30	63%
metoda badania dokumentów	36	75%
inne metody badawcze	6	13%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych.

Wśród „innych metod badawczych” uczestnicy badań wskazali:

- analizę informacji ze źródeł wtórnych (literatury),
- metody statystyczne, analizę danych,
- badanie kwestionariusza wywiadu pod kątem zgodności różnych części składowych. Celem było tu poszukiwanie różnych zależności przyczynowo-skutkowych pomiędzy różnymi częściami kwestionariusza. Nie chodziło jednak tylko o pytania kontrolne lecz o zgodność różnych elementów w różnych obszarach kwestionariusza,
- „eksperyment badawczy”,
- „metody historyczne”.

Jeden z respondentów wymienił cały zestaw metod badawczych, w tym między innymi: analizę PEST, badanie delfickie, panele eksperckie, burza mózgów, analiza SWOT, ocena wykonalności, ocena atrakcyjności, planowanie scenariuszowe, czy kwestionariuszowe badanie walidacyjne.

Pytanie 3: Jakie narzędzia badawcze i źródła informacji wykorzystuje Pani/Pan do badań w ramach studium przypadku?

Tabela 4. Metody badawcze stosowane przez ankietowanych w badaniach prowadzonych w formie studium przypadku

Narzędzia badawcze / źródła informacji stosowane w badaniach prowadzonych w formie studium przypadku	Liczba odpowiedzi	% wskazań
kwestionariusz ankiety	28	58%
kwestionariusz wywiadu	37	77%
dyspozycje do wywiadu	15	31%
arkusz obserwacyjny	15	31%
dokumenty wewnętrzne przedsiębiorstw, np. regulaminy, schematy organizacyjne	35	73%
dokumenty osobiste, np. życiorysy, dyplomy ukończenia studiów, kursów.	5	10%
inne narzędzia badawcze/źródła informacji	6	13%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych.

Wśród „innych narzędzi badawczych/źródeł informacji” respondenci wymienili:

- „kwestionariusz badający styl komunikacji wewnątrz zespołu oraz role zespołowe wg Belbina”,
- „informacje ze stron internetowych”,
- „systemy informatyczne, narzędzia analizy danych, narzędzia graficzne (rysowanie schematów)”,
- „publikacje na temat badanego przedsiębiorstwa”,
- „własne obserwacje, udział własny w pracy danej jednostki”,
- „dokumenty historyczne”.

Pytanie 4: Do czego wykorzystuje Pani/Pan wyniki uzyskane z badań w formie studium przypadku?

Tabela 5. Metody badawcze stosowane przez ankietowanych w badaniach prowadzonych w formie studium przypadku

Wykorzystanie wyników badań prowadzonych w formie studium przypadku	Liczba odpowiedzi	% wskazań
do prac awansowych (doktorat/habilitacja)	39	81%
do przygotowywania artykułów i referatów naukowych	41	85%
do opracowań nierecenzowanych/popularnonaukowych	5	10%
do opracowań przygotowywanych dla praktyki gospodarczej (np. biznesplany, raporty)	14	29%
do prowadzenia prac dyplomowych	18	38%
do prowadzenia zajęć dydaktycznych	28	58%
do innych celów	1	2%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych.

Jeden z respondentów jako inny kierunek wykorzystania wyników badań prowadzonych metodą przypadków wskazał opracowanie raportów tematycznych na zlecenie Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości.

Pytanie 5: Proszę ocenić zalety metody studium przypadku w Pani/Pana pracy naukowej w skali od 1 (najmniej istotna zaleta) do 5 (najważniejsza zaleta)

Tabela 6. Zalety wykorzystania studium przypadku w prowadzonych pracach badawczych w opinii ankietowanych

Zalety studium przypadku	Liczba wskazań ¹					Średnia	Moda
	1	2	3	4	5		
możliwość przedstawienia bardziej dokładnego i głębokiego obrazu badanej rzeczywistości ze sfery zarządzania organizacjami, a przede wszystkim stanu i dynamiki rozwojowej tych procesów.	0	0	4	15	28	4,5	5
fakt, że pozwala ona na wyjaśnienie źródeł, przyczyn oraz uwarunkowań wystąpienia określonych zjawisk w organizacji.	0	1	8	15	23	4,3	5
wzbogacenie procesu badawczego poprzez pokazanie sytuacji wyjątkowych, odbiegających od niekiedy powierzchownych uogólnień.	3	5	8	16	16	3,8	5
możliwość bardziej precyzyjnego sformułowania pytań i hipotez badawczych z uwagi na ugruntowane analizy, które można następnie zweryfikować poprzez wykorzystanie metod ilościowych,	2	11	8	15	10	3,4	4
dopuszczenie wykorzystania w ramach jednego projektu badawczego szerokiego zestawu narzędzi badawczych.	4	10	10	14	9	3,3	4
oparcie się na głębszych relacjach pomiędzy badaczem a obiektem badanym przez co umożliwia dotarcie do dokładniejszych informacji.	1	4	10	14	19	4,0	5
inne zalety	0	0	1	2	0	3,7	4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych.

Wśród „innych zalet” wykorzystania metody studium przypadku respondenci wskazali możliwość identyfikacji zjawisk/procesów nieuwzględnianych wcześniej w badaniach oraz wykorzystanie wyników badań w sposób benchmarkingowy. Jeden z ankietowanych naukowców stwierdził w tym punkcie, że praca tą metodą jest po prostu interesująca.

¹ w niektórych przypadkach liczba wskazań nie sumuje się do 48, ponieważ niektórzy respondenci nie dokonali oceny poszczególnych zalet wykorzystania metody studium przypadku.

Pytanie 6: Proszę ocenić wady wykorzystania studium przypadku w Pani/Pana pracy naukowej w skali od 1 (najmniej poważna wada) do 5 (najpoważniejsza wada)

Tabela 7. Wady i ograniczenia wykorzystania studium przypadku w opinii ankietowanych

Wady studium przypadku	Liczba wskazań ²					Średnia	Moda
	1	2	3	4	5		
intuicyjność i duży wpływ projekcji badacza na wyniki opisu, który sam może tworzyć pewne swoiste sposoby wyjaśnień oraz interpretacji.	2	8	17	10	10	3,4	3
nadmiar danych nieprzydatnych, często peryferyjnych dla opisu badanego problemu.	8	16	11	6	5	2,7	2
duża czasochłonność i wysokie koszty analizy.	6	1	15	13	10	3,4	3
mała reprezentatywność wyników i niewielka możliwość ich weryfikacji (np. powtórzenia w innych warunkach).	6	6	10	6	14	3,5	5
niewielki zakres danych mierzalnych i „twardych”.	7	10	14	13	4	2,9	3
zbyt duża prostota uzyskanych wyników. Często można dojść do takich samych ustaleń przy pomocy metod prostszych, mniej czasochłonnych i mniej kosztownych.	13	12	16	5	1	2,3	3
inne wady, jakie?:	1	0	0	3	0	3,3	4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych.

Wśród „innych wad” wykorzystania metody studium przypadku respondenci wskazali:

- „trudność w uzyskaniu zgody podmiotów na przeprowadzenie badań”,
- „uzyskanie zgody na przeprowadzenie badań, trudny dostęp do materiałów”,
- utrudniony dostęp do przedsiębiorstw,
- znaczne obawy, że recenzenci mogą krytycznie wypowiedzieć się na temat przeprowadzonych badań.

² w niektórych przypadkach liczba wskazań nie sumuje się do 48, ponieważ niektórzy respondenci nie dokonali oceny poszczególnych wad wykorzystania metody studium przypadku.

Pytanie 7: Informacje o wybranych publikacjach naukowych napisanych przez respondentów w oparciu o wyniki badań prowadzonych w formie studium przypadku

Ostatnie pytanie w kwestionariuszu ankiety było najbardziej złożone i miało charakter pytania otwartego, wymagającego dużego zaangażowania od ankietowanych. Mimo tego aż 32 respondentów zaprezentowało wybrane badania i najważniejszą publikację, w których wykorzystana została metoda studium przypadku. 4 inne osoby odpowiedziały na to pytanie bardzo szczątkowo, co uniemożliwiło uwzględnienie ich odpowiedzi w ostatecznym zestawieniu. Szczegółowego przeglądu publikacji zgłoszonych przez uczestników badania dokonano w jednym z artykułów³, w którym przedstawiono również najważniejsze wnioski empiryczne z tego obszaru analizy.

5. Podstawowe wnioski z badań

Wyniki wskazują na bardzo duże zróżnicowanie obszarów badanych z wykorzystaniem metody studium przypadku. Odpowiedzi na pytanie nr 1 wykazują, iż respondenci najczęściej analizowali określony wycinek rzeczywistości organizacyjnej w postaci funkcji lub procesu realizowanych w obszarze konkretnej organizacji. Odpowiedzi te są w pewnym stopniu uzupełniane przez „inne wskazania” ankietowanych, w których wymieniają oni badania m.in. procesu decyzyjnego, czy wykorzystania wybranych koncepcji zarządzania w przedsiębiorstwach.

Prawie połowa badanych naukowców prowadziła bardziej kompleksowe badania analizując całą organizację. Przedstawione przykłady wykorzystania wyników prac badawczych w praktyce publikacyjnej wskazują tu na istotne zróżnicowanie podmiotów badanych metodą studium przypadku. Specyfika nauk o zarządzaniu wiąże się wprawdzie z dominacją analiz prowadzonych na podmiotach komercyjnych (przedsiębiorstwach), jednak nawet w tej grupie można zaobserwować próby bardziej precyzyjnego wyodrębnienia badanych podmiotów ze względu na określone kryteria, w tym:

- dotyczące sektora działalności, np. firmy produkcyjne,
- obejmujące zróżnicowanie branżowe, np. gospodarstwa agroturystyczne, zespoły muzyczne, firmy energetyczne,

³ w artykule „Metoda studium przypadku – egzemplifikacja wykorzystania w naukach o zarządzaniu” dokonano przeglądu 31 publikacji respondentów. Pominięto jeden artykuł, którego współautorem był prowadzący te badania.

- wyznaczone przez lokalizację, np. firmy działające na obszarach wiejskich, firmy z określonego powiatu,
- związane z wielkością przedsiębiorstwa: małe i średnie firmy,
- dotyczące pewnych właściwości jakościowych wywodzących się z teorii zarządzania, np. organizacje inteligentne.

Prace badawcze opisywanej grupy respondentów dotyczyły także innych rodzajów organizacji, w tym często jednostek administracji publicznej, a także zgrupowań gospodarczych, takich jak parki przemysłowe czy klastry. Jeden z respondentów jako obszar badany z wykorzystaniem studium przypadku wskazał region (województwo) z zastrzeżeniem, iż dyskusyjne jest traktowanie go jako pewnego typu organizacji.

Należy zwrócić jednak uwagę, iż wskazania mieszczące się w tej grupie odpowiedzi (a więc wskazujących na całą organizację jako na obszar badany z wykorzystaniem metody studium przypadku) mają ograniczony charakter poznawczy. W warunkach wysokiej złożoności współczesnych organizacji trudno bowiem oczekiwać wszechstronnej analizy obejmującej wiele aspektów i subobszarów zarządzania (np. funkcji, procesów, projektów, wzajemnych interakcji między obiektami) w ramach określonego systemu organizacyjnego. Być może zatem bardziej użyteczne sformułowanie odpowiedzi w kafeterii powinno dotyczyć rodzajów obszarów analizowanych w ramach konkretnej organizacji z wyszczególnieniem wybranych kierunków badań lub pozostawieniem odpowiedzi w gestii respondentów.

W najmniejszym zakresie wykorzystywano studium przypadku do opisu konkretnych osób lub zespołów działających w ramach organizacji, a także do analizy ich otoczenia zewnętrznego. Wyniki te mogą wskazywać⁴ na pewną lukę empiryczną w badaniach prowadzonych z wykorzystaniem metody badania przypadków. Dodatkowych wskazówek w tej kwestii mogłyby dostarczyć badania na większej próbie.

Wyniki odpowiedzi respondentów wskazują na szeroki zakres wykorzystywania różnorodnych metod szczegółowych i narzędzi badawczych (oraz źródeł informacji) w prowadzonych badaniach idiograficznych. Naukowcy najczęściej stosowali metody wpisujące się w jakościowy charakter badania przypadków, takie jak: metoda badania wywiadu oraz metoda badania dokumentów. Jedynie nieco ponad połowa respondentów prowadziła badania z wykorzystaniem metody badań ankietowych, która często bywa krytykowana za zbytnią powierzchowność i małą precyzję wyników.

⁴ stwierdzenie to jest bardzo ostrożne, bowiem wyniki przedstawionych badań nie mają charakteru reprezentatywnego.

Z drugiej strony przykłady publikacji respondentów wskazują na wykorzystanie w ramach prowadzonych badań monograficznych metod uzupełniających się i wzajemnie wzmocniających i korygujących wyniki. Na 31 zaprezentowanych przykładów wykorzystania metody studium przypadku w praktyce empirycznej jedynie w 6 przypadkach badania były prowadzone z zastosowaniem jednej szczegółowej metody badawczej (w tym tylko 2 badania oparte na metodzie badań ankietowych). W pozostałych 25 przypadkach wykorzystano co najmniej dwie metody, a najczęściej stosowano aż 3 metody badawcze (w 13 badaniach), uzupełniając często ilościowy obraz badań pogłębionymi analizami jakościowymi.

Należy więc pozytywnie ocenić różnorodność badawczą w tym zakresie, szczególnie wobec pojawiających się w literaturze, uzasadnionych względami naukowymi oraz praktycznymi, postulatów eklektyzmu metodologicznego, triangulacji metodologicznej i polimetodyczności nauk o zarządzaniu.

Wyniki prac badawczych prowadzonych z wykorzystaniem metody studium przypadku mają dla respondentów również znaczenie pragmatyczne. Zdecydowana większość badanych naukowców (ponad 80%) opiera na nich swoje prace awansowe oraz publikuje artykuły i referaty naukowe. Pozytywnie należy również ocenić wysoki stopień wykorzystania przez ankietowanych wyników badań w dydaktyce akademickiej. Obszarem o niskim wykorzystaniu jest natomiast bezpośrednia współpraca z praktyką gospodarczą, realizowana zarówno w sposób bezpośredni, jak również np. poprzez prace dyplomowe wykonywane na zlecenie podmiotów gospodarczych.

Wydaje się, że ankietowani naukowcy wysoko oceniają możliwości (zalety) wykorzystania metody badania przypadków w naukach o zarządzaniu. Spośród 6 zaproponowanych w kafeterii atutów tego podejścia badawczego większość została oceniona na bardzo wysokim poziomie. Ankietowani zwrócili tu uwagę przede wszystkim na możliwość wykorzystania studium przypadku do prowadzenia analiz pogłębionych, pozwalających na bardziej precyzyjne uchwycenie przyczyn, przebiegu, uwarunkowań i skutków określonych zjawisk.

Z drugiej strony, występujące oczywiście, pewne ograniczenia tej metody zostały ocenione na relatywnie niższym poziomie niż mankamenty, co wskazuje na przewagę zalet podejścia monograficznego w optyce ankietowanych. Ich zdaniem głównym zarzutem wobec tego typu badań może być niska reprezentatywność wyników. Trzy osoby zwróciły ponadto uwagę na utrudniony dostęp do organizacji, w których można prowadzić badania monograficzne. Problem ten wiąże się zatem bezpośrednio ze wspomnianym wyżej postulatem zwiększenia kontaktów sfery nauki ze sferą praktyki gospodarczej.

Podstawową słabością przeprowadzonych badań jest niski stopień reprezentatywności wyników, co wiąże się ze stosunkowo niską oraz jednorodną próbą badawczą. Pewnym mankamentem jest również brak pytań o przyszłe kierunki wykorzystania metody badania przypadków w praktyce badawczej nauk o zarządzaniu⁵. W prowadzonych dalszych pracach badawczych planowane jest ograniczenie tych słabości.

6. Efekty publikacyjne oraz kierunki dalszych badań

W efekcie przeprowadzonych badań przygotowano trzy publikacje naukowe, w których przedstawiono rozważania teoretyczne dotyczące tematu oraz zaprezentowano wyniki prac empirycznych:

1. Matejun M., Metoda studium przypadku w pracach badawczych młodych naukowców z zakresu nauk o zarządzaniu, "Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego", nr 666 - "Problemy Zarządzania, Finansów i Marketingu", nr 19/2011, s. 203-213 (artykuł ten napisano po przesłaniu pierwszej części kwestionariuszy do respondentów. Z tego powodu w opracowaniu tym przedstawiono wyniki cząstkowe uzyskane jedynie od 30 osób).
2. Matejun M., Metoda badania przypadków w naukach o zarządzaniu, artykuł zgłoszony do publikacji w czasopiśmie „Ekonomika i Organizacja Przedsiębiorstwa”, pozytywna recenzja.
3. Matejun M., Metoda studium przypadku – egzemplifikacja wykorzystania w naukach o zarządzaniu, referat zgłoszony na V Ogólnopolską Konferencję Naukową z cyklu „Zarządzanie rozwojem organizacji” pt. „Współpraca, konkurencja i kooperacja w rozwoju współczesnych organizacji” organizowaną przez Katedrę Zarządzania Politechniki Łódzkiej w dniach 27-29.09.2012.

Uznając wagę podejmowanej tematyki dla rozwoju metodologii nauk o zarządzaniu planuje się kontynuację badań z uwzględnieniem zwiększenia próby badawczej oraz pogłębienia merytorycznego zakresu analizy i rozszerzenia go również na inne podejścia badawcze. Należy wyrazić nadzieję, iż przedstawione wyniki dostarczą interesujących wniosków dla naukowców wykorzystujących metodę monograficzną oraz inne metody w prowadzonych pracach empirycznych. Być może staną się one również pewnym głosem w dyskusji na temat metodologicznych podstaw nauk o zarządzaniu.

Publikacje są dostępne do pobrania na stronie: www.matejun.pl

⁵ na ten problem zwrócono nieco uwagi w artykule „Metoda badania przypadków w naukach o zarządzaniu”.

7. Wykaz załączników

- Załącznik 1. Kwestionariusz ankiety wykorzystany w badaniu

Załącznik 1.

Kwestionariusz ankiety

do badań dotyczących wykorzystania studium przypadku w pracach badawczych prowadzonych przez młodych naukowców z zakresu nauk o zarządzaniu

[1] Co Pani/Pan badał dotychczas w formie studium przypadku? Proszę zaznaczyć znakiem „X” wszystkie obszary badane dotychczas w formie studium przypadku:

X	Obszary badane w formie studium przypadku
	całe konkretne przedsiębiorstwo/organizację
	funkcję lub proces realizowany wewnątrz przedsiębiorstwa, np. działalność konkretnej komórki organizacyjnej, zespołu projektowego, wdrażania nowego produktu,
	konkretną osobę lub zespół osób pod kątem określonych zachowań, postaw lub umiejętności
	otoczenie przedsiębiorstwa lub mniejszy jego element
	inne obszary, jakie?:

[2] Jakie metody badawcze wykorzystuje Pani/Pan w badaniach prowadzonych w formie studium przypadku? Proszę zaznaczyć znakiem „X” wszystkie stosowane metody badawcze:

X	Metody badawcze stosowane w badaniach prowadzonych w formie studium przypadku
	metoda ankiety
	metoda wywiadu
	metoda obserwacji
	metoda badania dokumentów
	inne metody badawcze, jakie?:

[3] Jakie narzędzia badawcze i źródła informacji wykorzystuje Pani/Pan do badań w ramach studium przypadku? Proszę zaznaczyć znakiem „X” wszystkie stosowane narzędzia badawcze:

X	Narzędzia badawcze / źródła informacji stosowane w badaniach prowadzonych w formie studium przypadku
	kwestionariusz ankiety
	kwestionariusz wywiadu
	dyspozycje do wywiadu
	arkusz obserwacyjny
	dokumenty wewnętrzne przedsiębiorstw, np. regulaminy, schematy organizacyjne
	dokumenty osobiste, np. życiorysy, dyplomy ukończenia studiów, kursów.
	inne narzędzia badawcze/źródła informacji, jakie?:

[4] Do czego wykorzystuje Pani/Pan wyniki uzyskane z badań w formie studium przypadku? Proszę zaznaczyć znakiem „X” gdzie wykorzystuje Pani/Pan wyniki badań prowadzonych w formie studium przypadku:

X	Wykorzystanie wyników badań prowadzonych w formie studium przypadku
	do prac awansowych (doktorat/habilitacja)
	do przygotowywania artykułów i referatów naukowych
	do opracowań nierecenzowanych/popularnonaukowych
	do opracowań przygotowywanych dla praktyki gospodarczej (np. biznesplany, raporty)
	do prowadzenia prac dyplomowych
	do prowadzenia zajęć dydaktycznych, z jakiego przedmiotu?
	do innych celów, jakich?:

[5] Proszę ocenić zalety metody studium przypadku w Pani/Pana pracy naukowej w skali od 1 (najmniej istotna zaleta) do 5 (najważniejsza zaleta) – proszę zaznaczyć znak „X” w odpowiednim polu na skali.

Lp.	Zalety studium przypadku	1	2	3	4	5
		najmniej istotna				najważniejsza
1	możliwość przedstawienia bardziej dokładnego i głębokiego obrazu badanej rzeczywistości ze sfery zarządzania organizacjami, a przede wszystkim stanu i dynamiki rozwojowej tych procesów.					
2	fakt, że pozwala ona na wyjaśnienie źródeł, przyczyn oraz uwarunkowań wystąpienia określonych zjawisk w organizacji.					
3	wzbogacenie procesu badawczego poprzez pokazanie sytuacji wyjątkowych, odbiegających od niekiedy powierzchownych uogólnień.					
4	możliwość bardziej precyzyjnego sformułowania pytań i hipotez badawczych z uwagi na ugruntowane analizy, które można następnie zweryfikować poprzez wykorzystanie metod ilościowych,					
5	dopuszczenie wykorzystania w ramach jednego projektu badawczego szerokiego zestawu narzędzi badawczych.					
6	oparcie się na głębszych relacjach pomiędzy badaczem a obiektem badanym przez co umożliwia dotarcie do dokładniejszych informacji.					
7	inne zalety, jakie?:					

[6] Proszę ocenić wady wykorzystania studium przypadku w Pani/Pana pracy naukowej w skali od 1 (najmniej poważna wada) do 5 (najpoważniejsza wada) – proszę zaznaczyć znak „X” w odpowiednim polu na skali.

Lp.	Wady metody studium przypadku	1	2	3	4	5
		najmniej poważna				najpoważniejsza
1	intuicyjność i duży wpływ projekcji badacza na wyniki opisu, który sam może tworzyć pewne swoiste sposoby wyjaśnień oraz interpretacji.					
2	nadmiar danych nieprzydatnych, często peryferyjnych dla opisu badanego problemu.					
3	duża czasochłonność i wysokie koszty analizy.					
4	mała reprezentatywność wyników i niewielka możliwość ich weryfikacji (np. powtórzenia w innych warunkach).					
5	niewielki zakres danych mierzalnych i „twardych”.					
6	zbyt duża prostota uzyskanych wyników. Często można dojść do takich samych ustaleń przy pomocy metod prostszych, mniej czasochłonnych i mniej kosztownych.					
7	inne wady, jakie?:					

[7] Proszę podać informacje o wybranej (Pani/Pana zdaniem najważniejszej) publikacji naukowej napisanej przez Panią/Pana w oparciu o wyniki badań prowadzonych w formie studium przypadku.

Zapis bibliograficzny⁶

--

Co było przedmiotem badań w formie studium przypadku?
(np. nazwa konkretnej firmy, komórki organizacyjnej)

--

Syntetyczny opis badań

Cel badań:

--

Metody i techniki badawcze:

--

Narzędzia badawcze i źródła informacji:

--

Syntetyczne wyniki badań:

--

Uwagi, dodatkowe informacje:

--

[8] Metryczka

Miejsce pracy (jaka uczelnia wyższa?):

--

X	Płeć:
	Kobieta
	Mężczyzna

X	Posiadany stopień zawodowy/naukowy:
	mgr
	dr
	dr hab.

X	Zajmowane stanowisko
	asystent
	adiunkt
	profesor

X	Wiek
	do 30 lat
	31-35 lat
	36-40 lat
	41-45 lat
	pow. 45 lat

X	Staż pracy w uczelni wyższej
	do 5 lat
	6-10 lat
	11-15 lat
	16-20 lat
	pow. 20 lat

Proszę krótko scharakteryzować obszar swoich zainteresowań naukowych:

--

Bardzo! Bardzo dziękuję za wypełnienie kwestionariusza ankiety! i pozdrawiam ☺

⁶ w formacie: Autor A., Tytuł publikacji, (ew. [w:] R. Redaktor (red.), Tytuł pozycji zbiorowej ALBO „Tytuł Czasopisma”, numer), Wydawnictwo, Miasto Rok.